

Poesie scelte

Halldis Moren Vesaas

Da *Harpe og dolk* (1929, 9; 30-31)

“Min unge sang”

Du tonar igjennom svevnen,
du vekkjer meg glad kvart gry,
du følgjer meg trutt all dagen
og kling frå kvar soleglads-sky.
Og du er den gud eg dyrkar,
min venn og min hjartanskjær,
og elskhugs- og lidingsbarnet
eg under mitt hjarte ber.

Ved deg er eg evig usæl,
Fredlaus, fortapt, fordømd.
Ved deg er eg drott på jorda
Og gud i den blåe rømd.
Min helhest, min himmelstige
og meininga med min gang,
eg andar og lever i deg,
eg *er* deg, min unge sang!

“Jordange”

Du kjem frå åkren inn kvar kveld ved solefall
mot tunet gjennom dagsens siste eld.
Du set dei slitne hestar snøgt på stall
og møter meg og helsar med god kveld.
Du kjem og fangar meg med brune hender
og seier meg så sæle, øre ord.
Eg legg meg trylt inntil deg. Å, eg kjenner
midt i mi lykke kor du angar jord!

Poesie scelte

Traduzione dal nynorsk di Sara Culeddu¹

Da *Arpa e pugnale*

“Mio giovane canto”

Echeggi attraverso il sonno,
mi svegli felice a ogni alba,
mi segui per tutto il giorno
suonando tra le nuvole assolate.
Sei tu il dio che adoro,
l'amico e l'amato,
il figlio di gioie e dolori
che stringo nel petto.

Con te devo sempre soffrire,
inquieto, perduta, dannata.
Con te sono re sulla terra
e dio nello spazio stellato.
Discesa infernale, sentiero celeste
e senso del mio camminare,
in te io respiro, io vivo,
io *sono* te, mio giovane canto!

“Profumo di terra”

Ritorni dal campo al calar della sera
e tra gli ultimi raggi di sole rincasi.
Accompagni alla stalla i cavalli stanchi
per poi venirmi incontro e salutarmi.
Quindi mi stringi con le tue mani brune,
mi dici dolci e magiche parole.
Incantata, io ti abbraccio e sento
salir da te l'odore della terra!

¹ Nota del traduttore: Nel rendere le seguenti liriche in italiano, si è optato per una strategia traduttiva che mirasse a mantenere la cadenza metrica e la cantabilità dei versi. Si è rinunciato alla rima, sostituendone la funzione con l'assonanza, per non forzare troppo il piano semantico e cercare così di mantenere l'immediatezza e la semplicità che caratterizza la poesia di Halldis Moren Vesaas.

Det angar jord og gror av alt ditt hold.
– Eg ligg i armen din og drikk meg ør og varm,
går under i deg som ein død i mold
og søv ei vårnatt vekk innved din barm.
Eg sansar deg igjennom alt eg drøyer,
til glade fuglerøyser bryt min blund
og morgonsola gjennom lufta fløymer
og du slår auga opp og finn min munn.

– Så går du frå meg att, frå svevnen, draumen
mot åkren i den blanke, bjarte dag,
med spreke hestar dansande i taumen
og lette solkyss over brune drag.
– Du *er* kje gått ifrå meg. Gjennom glaset
stryk angen rik her inn frå gror og grøne tre,
frå åkren molda og frå enga graset.
Du er hos meg i angen som er deg.

Da *Morgonen* (1930, 55)

“Systrer”

Side om side i sola vi står,
bjørka og eg. Og rundt oss er vår.

Korleis det har seg veit eg ikkje rett,
kjenner det berre: Vi er i ætt.

Visst røtest vi djupt i den same jord
og bjart opp i dagen, den same, vi gror.

Og meir er det med. Er det same to,
sevja den søte i deg – og mitt blod?

Kva det no er, det er nok at vi står
saman, to systrer, i sol og vår.

Tutto il tuo corpo emana odor di terra.
– Tra le tue braccia me ne inebrio e scaldo,
affondo in te come un corpo nel fango
e una notte ancora dormo sul tuo petto.
Ti sento dentro tutto quel che sogno,
finché un canto d'uccelli mi risveglia
il sole arriva ed attraversa l'aria
tu apri gli occhi e trovi la mia bocca.

Poi esci dal sonno, dal mio sogno
vai verso il campo nel giorno luminoso,
con i cavalli che danzano alla corda
e i baci del sole sulla pelle bruna.
– Non sei andato via. Dalla finestra
passa l'odore d'alberi e germogli,
d'erba di prato e fango di campo.
Tu sei qui insieme a me, sei quell'odore.

Da *Il mattino*

“Sorelle”

In piedi nel sole, fianco a fianco,
io e la betulla nella primavera.

Com'è possibile non lo so capire,
ma apparteniamo alla stessa famiglia.

Con le radici nella stessa terra
tendiamo insieme allo stesso cielo.

Ma c'è dell'altro. Sono gli stessi anche
la tua dolce linfa – ed il mio sangue?

A me basta restare fianco a fianco
noi, due sorelle, nella primavera.

Da *Strender* (1933, 39-40; 56-57)

“Kveldar”

Å desse kveldane våre under dei lauvtunge tre!
 Vi var dei vake vitne til alt av godt som fekk skje.
 Ytst uti solegladshimlen sloknande tindar brann,
 byen kvelda ikring oss, bølgiene kyste mildt,
 mjukt som i svevne stranda, båtar låg kvelvde i sand,
 hagane blunda og tagde i skumring og andande stilt.

Mørkret fall tett som eit lydlaust regn, sløkte dei siste fjell.
 Usynleg og utan grense kvarv verda i djup kveld.
 Lågt i den varme, dimme luft tok stjernene til å gro.
 Vi såg ikkje lenger kvarandre, vi sat og vart sveipte inn
 i mørkret som alt ikring oss og fyltest av same ro
 – og nærare inntil kvarandre kom visst aldri to sinn!

Å desse kveldane våre! – så rart å leve då!
 Sitte urørleg og utan ord og berre la stunder gå,
 vake i lag med stjerner, ande inn fulldjup ro
 frå alt som sov inni mørkret, undre seg still og sæl:
 Tru ditt sinn er gått opp i mitt, så nær som du er meg no?
 – Kveldane våre! dei strauk ut alt som skil mellom sjel og sjel.

“Bølgje”

Morgon innover vårt kvite rom –
 med blanke svingande ruter det ler
 ut mot himmel og hav og vår
 – god morgon, å alt som vi eig i lag!
 God morgon, ditt sinn! det er som ein blom
 utsprungen mot mine auge i dag,
 og sinnet mitt eige opnar seg vidt
 i lykke mot dagen og ler imot ditt!
 Som ein konkylie gjennomstrøymt
 av havsus er huset. Ustansleg trår
 havet mot landet i dag som i går
 – vi høyrde det sang gjennom alt vi har drøymt.
 Enn smakar det hav av oss, vi som vart kyst
 og vogga og femnt av det gårdsdagen lang,
 – du er som det når du tek meg i fang,
 bølgje det er du, mot munn og bryst.
 – Drukmar du meg? nei alt godt du veit av
 vil du meg, våg frå det vide hav!

Da Spiagge

“Sere”

Oh quelle nostre sere, sotto alberi carichi di foglie!
Noi, testimoni attenti della bellezza che si spiegava intorno.
Ai confini del cielo assolato le vette bruciavano ancora,
la città si spegneva, i flutti lambivano piano la riva
come in sogno, le barche eran voltate sulla sabbia,
i giardini chiudevano gli occhi, respirando in silenzio.

Come pioggia silente il buio calava e spegneva le ultime cime.
Il mondo scompariva nella sera, sconfinato e invisibile.
Nell'aria calda e scura le stelle crescevano basse.
Non vedevamo più i nostri visi e restavamo avvolti
nel buio come tutto il resto, pieni della stessa pace
– due anime mai furono tra loro più vicine!

Oh, quelle nostre sere! – che bella era la vita!
Immobili e senza parole lasciando scorrere tempo,
svegli insieme alle stelle, respirare a fondo la pace
di ciò che nel buio dorme chiedendosi beati:
Credi che la tua anima sia ora nella mia, vicini come siamo?
– Quelle nostre sere! dissolvevano quel che separa due anime tra loro.

“Onda”

È mattina nella nostra stanza bianca –
che con chiare finestre ondegianti
ride verso il cielo, il mare, i venti
– buongiorno a tutto quel che abbiamo insieme!
L'anima tua saluto, che come un fiore
oggi si è aperta qui davanti a me,
e l'anima mia altrettanto si dischiude
ridente verso il giorno e verso te!
La nostra casa è come una conchiglia
attraversata dal mormorio del mare.
Il mare sempre anela alla terra,
– nei sogni il suo canto abbiamo udito.
Portiamo ancora il sapore dei suoi baci,
noi che ha cullato ed abbracciato a lungo,
– sei come lui quando mi prendi in braccio,
un'onda sulla bocca e contro il petto.
– Mi anneghi? No, mi dai tutto il tuo bene,
flutto che giungi dal vasto mare aperto!

Da Lykkelege hender (1936, 51-52)

“Lykkelege hender”

Lykkelege hender!
Frå gjerning til gjerning som ligg og ventar
berre på dei
går dei dagen lang.

Tene ved livsens grunnkjelder får dei.
Hendene skaper brød,
deler ut føde ved dekte bord, til svolne munnar.
Tøy glir igjennom dei, blir til klær,
klær glir igjennom dei, blir reine og glatte,
sveiper seg andande kring lemmene våre,
ligg og lyser kvitt over bord og seng.
Flekker og støv og søle kverv under hendene,
dei vil at alt ikring dei skal skine.

Lykkelege hender –
vatn lever i dei, og tek i tre,
i jønn og i mangt slags metall,
kaldt og varmt,
kveiker lys, gjer opp varme.
Blomar får dei røre ved, og alt som skal vekse,
stryke eit dyr over pelsen,
stø opp ei plante som held på bognar,
halde vårt kring ei kosteleg bok.
Heile dagen er hendene fulle.

Og kvelden kjem til dei
med nye gaver:
klær, vatn,
puter å glatte,
eit barns fine hud og mjuke hår
å røre varleg,
eit elska andlet
med trøytt drag.
Og når natta er der
søv dei inn i mørkret
stille og varme
hos to andre stille og varme hender.

Lykkelege hender.
ein gang skal det bli sælt
å få kvile for godt.

Da Mani felici

“Mani felici”

Mani felici!
Corrono tutto il giorno
di faccenda in faccenda
che aspetta solo loro.

A servizio delle fonti della vita.
Le mani creano il pane,
nutron bocche affamate su tavole imbandite.
Toccano stoffa che diventa abiti,
toccano abiti, li fanno profumati e lindi,
per scivolare lisci sulla pelle,
e splendere su tavoli e su letti.
Lo sporco scompare sotto a quelle mani
desiderose che ogni cosa brilli.

Mani felici –
Che vivono nell’acqua e toccano
legno, acciaio e altri metalli,
freddi e caldi,
accendono luci, infondono calore.
E poi toccano i fiori e ciò che cresce,
degli animali lisciano il manto,
sollevano una pianta che si piega,
e ancora un libro sostengono con cura.
Le mani tutto il giorno sono piene.

Ed ecco la sera giunge
coi suoi doni:
abiti, acqua,
cuscini da lisciare,
i morbidi capelli, la dolce pelle
di un bimbo da sfiorare,
un viso amato
dagli stanchi tratti.
E quando fa notte,
dormono nel buio
ferme e calde
accanto a due altre ferme e calde mani.

Mani felici,
un giorno sarà bello
per sempre riposare.

Da *Tung tids tale* (1945, 59)

“Tung tids tale”

Det heiter ikkje: *eg* – no lenger.
Heretter heiter det: *vi*.
Eig du lykka så er ho ikkje lenger
berre di.
Alt det som bror din kan ta imot
av lykka di, må du gi.

Alt du kan løfte av bora til bror din,
må du ta på deg.
Det er mange ikring deg som frys,
ver du eit bål, strål varme ifrå deg!

Hender finn hender, herd stør herd,
barm slår varmt imot barm.
Det hjelper da litt, nokre få forfrosne,
at *du* er varm!

Da *Treet* (1947, 74-75; 9-10)

“No plantar kvinna”

No plantar kvinna i verda eit tre.
På kne liksom ein som bed
ligg ho blant restene etter dei mange
som stormen har brote ned.
På ny må ho prøve, om ein gang eitt
får vekse seg stort i fred.

Ho opnar molda og reier eit rom
for røtene, fine som hår,
så dei kan få feste og finne ned
dit livsens straumar går.
Plante eit tre er å bygge ein veg
fram gjennom mange år.
Ein draum om det fullvaksne treet
står som ein kvelving bjart
av blomar og lauv over kvinna,
som klappar så fast og vårt
mold inntil røter, og vonfull tel
kvar knupp som skal breste snart.

Da Parole di un tempo pesante

“Parole di un tempo pesante”

Non si dice più *io*, ormai.
Ora si dice *noi*.
Se godi i favori della fortuna, essi
non son più solo tuoi.
Se tuo fratello può accoglierne una parte,
gliela devi offrire.

Tutto il peso che a lui puoi levare,
prendi su di te.
Se sono in molti intorno a congelare,
sii fuoco, irradia il tuo calore!

Mano su mano, spalla contro spalla,
cuore che batte caldo contro cuore.
Per chi congela è certo un grande aiuto
che *tu* emani calore!

Da “L'albero”

“La donna pianta”

Ora la donna pianta un albero nel mondo.
China come in preghiera
in mezzo ai resti dei molti
che la tempesta ha abbattuto.
Lei prova ancora, perché almeno uno
possa crescere in pace.

Nel fango la donna apre uno spazio
per le radici fini come capelli,
che trovino un appiglio nel profondo
laddove scorrono i flutti della vita.
Piantare un albero è aprire una strada
che conduca attraverso gli anni.
Il sogno dell'albero già cresciuto e alto
è come una volta scintillante
che si erge coi suoi fiori e con le foglie
sulla donna, che con cura preme forte
la terra sulle radici e spera e conta
tutti i germogli che presto si apriranno.

Da dirrar treet, og handa som held det,
Og grunnen der det er fest.
Kva er det? Skalet kring kjerna
Av mørker i djupet, som brest?

Ho set dei utspilte hender mot molda
som ville ho tvinge til ro
den trugande dirring. Å jord, ver still,
Ver still, så mitt tre får gro!

“Treet”

Sjå treet.

Einsamt står det, nakent
i kaldt, gulbleikt mars-gry
med skarp kant av skaresnø
kring foten.

Dei andre tre her på sletta
står samansigne i stivt bar
og søv trygt i sin vinter.
Men dette er annleis enn dei.

For dette aleine er nakent
og ventar lauv.
Knuppene ligg alt som dropar
tett etter kvar ein kvist.
Varsamt og våkt, urørleg
står treet og ber sin skatt
med veikt skin som av perler
kring seg frå rot til topp.

Gå ikkje nærare.
Stilt skal det vere her enno,
ingen må vakne her enno,
men snart, snart – –
derfor ligg dette mjuke skimmer
vårt som ein lykkeleg draum
over det sovande liv.
Alt på vår jord som ber knuppar
og veit si fullbyrding nær,
har dette skimmeret kring seg
av venting og togn og draum.
Så rart å ha sett det treet.
Så godt å ha vore det treet
– og vere det, enno ein morgon.

Ecco che trema l'albero e la mano che lo tiene,
trema il suolo in cui è stato piantato.
Forse è il guscio sul nucleo del buio
nel profondo della terra che si incrina?

Le mani aperte ella preme sul fango
come se volesse soffocare
quella minaccia vibrante. Oh terra, fermati,
fermati e fa che il mio albero cresca!

“L'albero”

Guarda l'albero.

Se ne sta solo, nudo
nella pallida alba di marzo
con croste di neve indurita
intorno ai piedi.

Gli altri alberi della pianura
chini e densi di aghi
dormono sereni il loro inverno.
Ma lui è diverso.

Perché solo lui è nudo
e aspetta le sue foglie.
Come gocce lo avvolgono le gemme
fitte su tutti i rami.
Cauto, sveglio, immobile,
l'albero preserva il suo tesoro,
dalle radici alla cima avvolto
da lieve bagliore di perla.

Non ti avvicinare.
Bisogna restare in silenzio,
nessuno si deve svegliare,
ma presto, sì, presto — —
per questo si scorge quel tenue bagliore
lieve come un sogno felice
sulla vita che dorme.
Chiunque, coperto di gemme
E prossimo al suo compimento
porta su sé quel bagliore
d'attesa, di sogno e silenzio.
Che strano aver visto quell'albero.
Che bello esser stata quell'albero
— ed esserlo, ancora un mattino.

Da *I ein annan skog* (1955, 12-13; 51-52; 66-67)

“To hender –”

To hender faste og smale
legg seg lett over heit hud,
vil berre døyve og svale.

Vil berre kome med lindring og ro,
lik regn som fell over rykande branntuft
og sløkker kvar usæl glo.
Vil – men der hendene rører
spring berre logen i vëret på ny.
Dei sløkker ikkje. Dei nører.

Kom likevel
svale hender
med brennande eld.

“Ord over grind”

Du går fram til mi inste grind
Og eg går òg fram til di.
Innanfor den er kvar av oss einsam,
og det skal vi alltid bli.

Aldri trengje seg lenger fram,
var lova som galdt oss to.
Anten vi møttest titt eller sjeldan
Var møtet tillit og ro.

Står du der ikkje ein dag eg kjem
fell det meg lett å snu
når eg har stått litt og sett mot huset
Og tenkt på at der bur du.

Så lenge eg veit du vil kome iblant
som no over knastrande grus
og smile glad når du ser meg stå her,
skal eg ha ein heim i mitt hus.

“Voggesang for en bytting”

Bysse bysse stort stygt barn.
Troll blir du kalla med rette.

Da In un altro bosco

“Due mani –”

Due mani forti e sottili
si posano lievi su pelle rovente
e vorrebbero solo lenire.

Vorrebbero solo calmare e smorzare,
come pioggia su ceneri ancora fumanti
che spegne minacce di brace.
Vorrebbero – ma ovunque tocchino
si alza di nuovo la fiamma nell’aria.
Non spengono affatto. Riattizzano.

Venite lo stesso
fresche mani
di fuoco bruciante.

“Parole oltre il cancello”

Fino al cancello mio più interno avanzi
e io avanzo fino al tuo.
Dietro di essi ognuno poi è da solo
e sempre lo sarà.

Non spingersi mai oltre di essi,
era la nostra legge.
Che ci incontrassimo spesso o raramente,
c’era piena fiducia tra noi.

Se un giorno vengo ma tu non ci sei
torno tranquilla indietro,
dopo avere per un po’ guardato
la dimora in cui so che tu vivi.

Finché saprò che tu verrai a trovarmi,
pestando come adesso la mia ghiaia,
e sorriderai felice nel vedermi,
la mia dimora sarà per me anche casa.

“Ninna nanna per un bimbo scambiato”

Dormi bimbo grande e brutto.
A ragione ti chiamano troll.

Digraste gryta må hengast i jarn
 om du skal få din mette.
 Vogga du ligg i er snart for trang,
 du kavar og skrik og vil opp i mitt fang.
 Tung er du, tung – og natta blir lang
 for den som må bysse en bytting.

Du er ikkje barnet mitt,
 men eitt som er på meg tvinga.
 Mitt barn var lite og vakkert og blidt,
 og vermde så mjukt mot bringa.
 Alle som ser deg, gir meg det råd
 At eg burde plage deg, lugge og slå,
 så vart du vel henta, så kunne eg få
 tilbake det barne jeg miste.

Bysse bytting stor og stygg
 – så ikkje såleis på meg.
 Eg skal ikkje slå deg, ver du trygg,
 og ingen skal ta deg frå meg.
 Den andre er kvarmanns gull der han er,
 men du, du er hata av alle her,
 så trengst det da visst at eg har deg kjær.
 – No trur eg du endeleg sovnar ...

Da *Utvalde dikt* (1957, 123)

“Einsamflygar”

Barn. Ikkje le av den fuglen
 som flaksar så hjelpelaus av stad.
 Vinden har skilt han frå dei andre
 som flyg over havet i ei jamn, tett rad.

Vinden valde ut denne eine
 og kasta han ut av den usynlege lei
 som fuglar av hans slag plar følge.
 Han er ikkje lenger ein av dei.

Sin eigen veg må han finne,
 eller – om han trøyttnar om litt –
 gi tapt, la seg falle, gå under,
 slik går det desse einsame titt.

Det mørknar vidt over havet.
 Ei frostnatt kvesser sine jarn.
 Ein fugl flyg einsam under stjerner.
 Ikkje gråt for den fuglen, barn.

Un gran pentolone di pappa ci vuole
perché la tua fame si calmi.
Anche la culla ormai ti va stretta,
ti agiti e urli per venire in braccio.
Ma tu sei pesante e la notte è lunga
per chi culla un bimbo scambiato.

Tu non sei il mio bambino,
ma un bimbo che mi hanno lasciato.
Il mio era piccolo, bello, felice
e dolce, mi scaldava il petto.
Chiunque ti veda mi dice convinto
di tormentarti e picchiarti,
così che ti tornino a prendere e io
indietro riavrei il mio bambino.

Dormi grande e brutto bimbo scambiato
– ma non mi guardare così.
Non ti picchierò, puoi stare tranquillo
e nessuno ti porterà via.
Il mio bimbo è certo adorato da tutti,
mentre tu solo odio qui incontri,
per questo hai bisogno di tutto il mio amore.
– E ora forse ti stai addormentando ...

Da *Poesie scelte*

“Uccello solitario”

Bimbo, non ridere di quell’uccello
che annaspa in un volo scomposto.
Il vento l’ha spinto via dagli altri,
che volano in stormo compatto.

Il vento l’ha scelto, lui solo,
lo ha tolto al sentiero invisibile
che i suoi simili seguono insieme.
Lui non è più uno di loro.

La sua strada ora dovrà trovare,
o invece – se presto si stanca –
dovrà arrendersi, cadere, crollare
come spesso fanno i solitari.

Sul mare c’è un buio profondo.
Il gelo ora affila le lame.
Un uccello vola solo tra le stelle.
Per lui tu non piangere, bimbo.

5 - Esposizione di libri di Halldis More-Vesaas nel suo studio (2016).
Fotografia di Sara Culeddu. Archivio personale

6 - Midtbø in inverno.
Fotografo sconosciuto. Archivio di famiglia